

להחליף אסטרטגיה

כיצד על ישראל לנהל את הלחימה בטרור

רון בן-ישי

מבוא

אחרי יותר מארבעים חודשי אינתיפאדה הגיעה השעה לבחון מחדש את התפיסה ואת האסטרטגיה שעל-פיהן מנהלת ישראל את המאבק בטרור ובגרילה הפלסטיניים. בחינה זו נחוצה מפני שאסטרטגיית "הסיכול וצריבת התודעה" קלעה אותנו למבוי סתום מדמם; היא לא הצליחה להביא להפסקת המאבק הפלסטיני האלים, ואפשר לקבוע ברמה גבוהה של ודאות שהיא גם לא ייצרה הרתעה ארוכת-טווח בתודעת הפלסטינים, כזו שתמנע התפרצויות אלימות דומות בעתיד. למרבה האירוניה, העובדות שנוצרו בשטח כתוצאה של הפעלת האסטרטגיה הזו הן המכשול העיקרי להשגת יעדיה.

האמצעים ושיטות הלחימה שהפעילו צה"ל והשב"כ, שברובם נועדו לסכל פיגועים ומקצתם נועדו "לגבות מחיר" מהפלסטינים יצרו כאוס בשטחים: הם פוררו את הרשות הפלסטינית כגורם שלטוני ומנהיגותי, חילקו את השטח לתאים קטנים שהתנועה ביניהם מוגבלת, קרעו לגזרים את המרקם החברתי והפוליטי, הציבור הפלסטיני נאלץ להיות סמוך אל שולחנה של ה"דעווה" של החמאס ושל גורמים קיצוניים אחרים המקבלים מימון מחו"ל, והחמור ביותר – יצרו מצב שבו כנופיות מזוינות מקומיות, שלכל אחת מהן אג'נדה פוליטית או פלילית (לרוב שתיהן) ומנהיג משלה, כופות את רצונן על האוכלוסייה הלא-לוחמת.

עקב כך, למרות הסבל, ההרס והמצוקה הכלכלית שהסבו להם שלוש שנות התקוממות, לא קם לפלסטינים מנהיג שיכול להתמודד עם ערפאת ומורשתו, שיכריז על הפסקת המאבק המזוין, ישים קץ לפיגועים, ויהיה מוכן לפתוח דף מדיני חדש עם ישראל. גם לו היה קם מנהיג כזה, ספק אם היה יכול להרוס את תשתיות הטרור כפי שדורשת ישראל וכפי שמכתיב מתווה "מפת הדרכים". במצב הנוכחי, שבו החברה הפלסטינית, ההנהגה ומנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית, מפוררים ומפורדים עד דכא, אין אף גורם אחד שיכול להביא להפסקה מוחלטת של הטרור ולפירוק הגורמים המזוינים מנשקם ומחגורות הנפץ שלהם. כך שגם אם נניח שישראל הצליחה לצרוב בתודעתו של הרוב הדומם הפלסטיני את חוסר התוחלת שבהמשך האינתיפאדה, אין היום בציבור הפלסטיני מי שמסוגל לתרגם מסקנה זו למונחים מעשיים ולפעולות בשטח.

ההיבט הישראלי

גם בצד הישראלי מתגלעים סדקים בכושר העמידה והסבולת המופלאים שגילה ומגלה הציבור בישראל במהלך יותר משלוש שנות האינתיפאדה. החוסן הלאומי, שאפשר לישראל להילחם בטרור בלי להיתפש לפאניקה, ותוך שילוב של שיקול דעת ונחישות, נבע מתחושה שרווחה בציבור הרחב (כולל בשמאל) שאנו מנהלים "מלחמת אין ברירה" להגנה עצמית; מלחמה שהיא מוסרית וצודקת מפני שאנו משתמשים באמצעים ובשיטות שהם פרופורציוניים לאיום. ואולם לאחרונה הולך ורב מספרם של המערערים על הכמעט-קונסנסוס הזה, והאמון שנתן הציבור בממשלה ובעומד בראשה מתכרסמים במהירות. עדות לכך הן התלונוות המתרבות של אנשי המילואים על אופי המשימות שהם נאלצים למלא בשטחים, האשמות שמטחים ההורים השכולים בצבא, "הבנות ז'נבה", יוזמת איילון-נוסייבה וסקרי דעת הקהל המעניקים ציונים נמוכים לתפקודם של הממשלה, והעומד בראשה, בתחום הביטחוני.

אלה הם סימפטומים המעידים על תחושה בציבור שאנו מדשדשים במקום; שלממשלה אין תכנית מדינית שתחלץ אותנו מהמצוקה הביטחונית והכלכלית, ומה שגרוע יותר – שהאסטרטגיה הביטחונית הקיימת אינה מצליחה לשפר משמעותית את ביטחונם האישי של אזרחי ישראל. תחושה זו מקבלת תוקף מעצם קיומן של כ-50 התרעות על פיגועי תופת/התאבדות המתוכננים בימים אלה. התרעות אלה מוכיחות שישראל מיצתה את המָרָב שאפשר להשיג באמצעות שימוש מושכל במודיעין איכותי, בכוח ובטכנולוגיה צבאיים,

בהגבלות תנועה חמורות ובצעדי ענישה מרתיעים.

אין זה אומר שכוחות הביטחון נכשלו במשימתם. הסיכולים הרבים והרגיעה היחסית שאנו עדים להם בימים אלה מעידים שההפך הוא הנכון; הם מצליחים יפה, יותר ממה שהושג במקומות אחרים בעולם, בהדיפת גלי הפיגועים והמתאבדים. ואולם המצב הביטחוני הבסיסי לא השתנה. "מגה-פיגוע" אחד או כמה פיגועי התאבדות "סטנדרטיים" עלולים להכניס אותנו לעוד

**"פרדוקס המלחמה
הא-סימטרית בטרור":
האמצעים והשיטות
הצבאיים הננקטים לדיכוי
הטרור, בהינקטם במינונים
גבוהים ולאורך זמן, משיגים
על-פי-רוב את התוצאה
ההפוכה**

סיבוב אינטנסיבי של לחימה, שיהיה קשה מקודמיו ועלול להתפתח לכיוונים לא צפויים ובהם לזירה הצפונית.

התרחיש הסביר שמדברים עליו בצה"ל ומתכוננים לקראתו הוא כיבוש מחדש של רצועת עזה והקמת ממשל צבאי בשטחים. התוצאה תהיה שהרשות הפלסטינית תתמוטט כליל ומדינת ישראל תיאלץ ליטול על עצמה את הדאגה לרווחת התושבים. האור שרואים המתכננים בקצה המנהרה החשוכה הזו הוא, שמתוך הזעזוע תקום הנהגה פלסטינית חדשה שאֵתה יהיה אפשר לשאת ולתת. גם מהלך דראסטי כזה נידון מראש לכישלון: ראשית, מפני שמדינת

ישראל תצטרך להשקיע בשטחים מיליארדים שאין לה; שנית, מפני שסביר להניח שישראל לא תצליח גם בתנאים אלה לחסל את תופעת הטרור – היא לא הצליחה בכך בעבר כששלטה בשטחים שליטה מלאה, ואין שום סיבה להניח שזה יקרה עכשיו. באותה מידה מופרכת התקווה שהנהגה שתקום בשטחים תוכל לסטות מהמדיניות שמכתיב ערפאת. המציאות הכאוטית רק חיזקה את מעמדו של ערפאת כסמל וכשליט לאומי. הוא היחיד שידוע ומסוגל לשלוט במצב כזה ושום מנהיג אחר לא יצליח לסטות מהמדיניות שהוא קבע. כך עכשיו וכך כנראה יהיה אם וכאשר ערפאת יסולק או ילך בדרך כל בשר.

הקברניטים הפוליטיים בישראל, משמאל ומימין, כבר הגיעו למסקנה שצריך לשנות כיוון. ואולם במקום לנסות לגבש אסטרטגיה ביטחונית חלופית שתגרום לטרור לדעוך, תפסיק את האנרכיה בשטחים ותשקם את המערכת השלטונית הפלסטינית באופן שאפשר יהיה לנהל עִמה משא ומתן מדיני על הסדר קבע – במקום כל אלה מחפשים אותם קברניטים קיצורי דרך בדמות מהלך חד-צדדי בשטח. יתרונו העיקרי של מהלך כזה שהוא ירגיע את הציבור, החושש מ"הפצצה הדמוגרפית" הפלסטינית, רוצה בהפרדה מהפלסטינים ומיחל לסיום העימות. יתרון נוסף הוא, שקל יחסית לבצע בשטח מהלך חד-צדדי ולא צריך לשכנע את הפלסטינים להסכים לו. המגרעת העיקרית: מהלך ישראלי חד-צדדי יתפרש בעיני הפלסטינים ככניעה לאלימות, ובאין הסכם תהיה להם לגיטימציה לשאוף ל"סיבובים" אלימים נוספים. מהלך כזה גם ימוטט את שארית האוטוריטה של הרשות הפלסטינית, ינציח את התוהו ובוהו

בשטחים ויחזק את הקבוצות המזוינות, החמאס והג'יהאד האסלאמי. צעד חד-צדדי יעורר התנגדות בינלאומית חזקה שבה אירופה וארצות-הברית יהיו באותו צד של המתרס. הדרג המדיני בישראל מודע כנראה למגבלות אלה של המהלך החד-צדדי אבל דבק בו מפני שהוא משרת את המטרות המדיניות ארוכות-הטווח של הממשלה הנוכחית, הרוצה לספח חלקים נרחבים מעזה ומהגדה, ומפני שהוא מציע לציבור צמא-השינוי מראית עין של יציאה מהקיפאון.

אסטרטגיה חדשה

טענתי היא שאפשר לגבש אסטרטגיה ביטחונית חדשה שיש לה סיכוי סביר להביא לדעיכת הטרור, ואשר תאפשר למדינת ישראל להיכנס למשא ומתן מדיני עם הפלסטינים על הסדר קבע שלא תחת אש. אסטרטגיה כזו תייתר גם את הצורך לבצע מהלכים מדיניים חד-צדדיים, כמו הורדת ישובים לפני חתימה על הסדר קבע וקביעה שרירותית של קו גבול, שלא יזכה להכרה באזור ובעולם.

תנאי מוקדם להצלחתה של אסטרטגיה כזו הוא מציאת פתרון לדילמה עקרונית הנובעת מתופעה שאפשר להגדירה "פרדוקס המלחמה הא-סימטרית בטרור". הפרדוקס הוא, שהאמצעים והשיטות הצבאיים הננקטים לדיכוי הטרור, בהינקטם במינונים גבוהים ולאורך זמן, משיגים על-פירוב את התוצאה ההפוכה. הפעילות הצבאית מכל הסוגים, והסבל שהיא גורמת, מגבירים את המוטיבציה של האוכלוסייה הלא-לוחמת לסייע לטרור ולהתגייס לביצוע פיגועים. לא רק ישראל ניצבת חסרת אונים בפני הפרדוקס הזה. גם האמריקנים בעיראק, הרוסים

בצ'צ'ניה והספרדים בחבל הבאסקים מתחבטים באותה בעיה.

הוכחה סטטיסטית לקיומו של הפרדוקס הזה בשטחים נמצאת בסקרים (המהימנים בדרך כלל) של ד"ר חליל שקאקי. בתקופות שבהן הפעילות הצבאית של ישראל אינה אינטנסיבית במיוחד, תומכים יותר משישים אחוזים מהפלסטינים בביצוע פיגועי טרור המוניים נגד ישראלים. כשהלחימה בשיאה, תמיכת הפלסטינים בפיגועים המוניים נמצאת ברמה של שמונים אחוזים ויותר.

כדי לדכא

את הטרור צריך

לשאוף להפריד, ואם אפשר

ליצור קרע, בין פעילי הטרור

לבין הציבור האזרחי הלא-

לוחם, התומך בהם

המשמעות היא לא רק שהטרור נהנה מתמיכה רחבה, אלא גם שככל שהוא מרבה לפגע כך גוברת התמיכה בו, וזה מפני שאז גם הפעילות של הצבא והגבלות התנועה אינטנסיביות יותר.

"פרדוקס המלחמה הא-סימטרית" נובע מהעובדה שהטרור אינו תופעה צבאית אלא אזרחית במהותה ובמאפייניה. הטרור מפגע באזרחים; פעילי הטרור וסייעניו הם ברובם המכריע אזרחים שיוצאים לפעולה מבתיים ונסוגים למקומות מסתור ומקלט בתוך האוכלוסייה האזרחית התומכת בהם; הטרוריסטים משתמשים בדרך כלל בנשק ובטכנולוגיות פרימיטיביים ומאולתרים,

שאת חלקם הגדול הם רוכשים בשוק האזרחי או מייצרים אותם בבית. כיוון שהטרור אינו צבא ואינו פועל כצבא, לפגיעה בתשתיות הפיזיות והאנושיות שלו יש אפקט מוגבל לזמן קצר. בתוך אוכלוסייה אזרחית תמיד יימצא שק של זבל כימי וצינור פלדה שמהם אפשר לייצר מטען חבלה או טיל קסאם, ותמיד יימצאו אזרחים חדורי מוטיבציה שיחליפו את המפקדים ואת הפעילים שחוסלו. כדאי שזכור כמה פעמים בתקופה האחרונה, ובאיזו תכיפות, הכריז צה"ל על חיסולו של מפקד החמאס בחברון או בשכם, מה שלא מנע מאותו ארגון, באותו מקום, להוציא בתוך כמה ימים, או שעות, פיגוע התאבדות ולהכריז על סגנו של המחוסל כעל המפקד החדש.

חשוב יותר להכיר בעובדה שהמנוע המפעיל את הטרור הוא אזרחי. המוטיבציה המעניקה לטרור את כל המשאבים המוראליים והחומריים הדרושים לו ניוונה בעיקר ממקורות אזרחיים: שאיפות לאומיות, דת, אידיאולוגיה, הסתה, מצב כלכלי וחברתי נואש, סבל אישי, תאוות נקם והפרעות אישיותיות. בכל אלה אי-אפשר לטפל באמצעים צבאיים. פעולות צבאיות אינן יכולות אפילו לקטוע את הזרמת הכספים לגורמי הטרור מתומכיהם בחו"ל. יש מי שיטען שסיכול נחוש וצעדי ענישה צבאיים גורמים להפחתת המוטיבציה אצל הטרוריסטים ולהרתעת העם התומך בהם. טענה זו נכונה, אבל רק עד גבול מסוים. כמעט כל מי שנקלע פעם למצב שבו נשקפה סכנה לחייו או לחירותו יודע שיש מחסום לא מוחשי שמעבר לו מאבד הפחד את השפעתו הפסיכולוגית לטובת גורמים אחרים כמו כעס, כבוד עצמי, בושח ולחץ חברתי. כך במישור האישי וכך במישור

הלאומי. זו הסיבה שלא היה מקרה בהיסטוריה העולמית שבו הצליחה מדינה דמוקרטית, הפועלת על-פי חוק ועל-פי נורמות בינלאומיות, לחסל כליל תנועת טרור או גרילה עממית באמצעות שימוש בכוח צבאי לבדו. מעטות גם הדיקטטורות שהצליחו בכך. דיכוי מרד האחים המוסלמים בחמה בידי שלטונות סוריה בשנת 1984 הוא חריג המדגיש את הכלל, וראוי לזכור גם שלטונות אחים המוסלמים בסוריה לא הייה בסיס עממי רחב.

לפיכך כדי לדכא את הטרור צריך לשאוף להפריד, ואם אפשר ליצור קרע, בין פעילי הטרור לבין הציבור האזרחי הלא-לוחם התומך בהם. בד בבד צריך גם לכרסם במניעי המוטיבציה, הרציונאליים והאמוצינאליים, המזינים את הטרור. כשמתרגמים תפיסה זו למונחים מעשיים מתקבלת אסטרטגיה הנשענת על ארבע "רגלים":

א. יצירת ניגודי אינטרסים מדיניים וחומריים חריפים בין גורמי הטרור לבין האוכלוסייה הפלסטינית הלא-לוחמת.

ב. שינוי אופי הפעילות הצבאית כך שהלחימה בטרור תהיה נקודתית, ניידת ומוכוונת מודיעין בכל מרכיביה כמעט – זאת כדי למזער עד למינימום את הפגיעה הסביבתית הפיזית והנפשית באוכלוסיה הלא-לוחמת.

ג. תגבור מערך ההתגוננות האזרחית בישראל ובשטחים.

ד. כרסום בלגיטימציה שמעניקה דעת הקהל הפלשתינית לטרור.

א. יצירת ניגוד אינטרסים בין האוכלוסייה הלא לוחמת לבין גורמי הטרור והגרילה

אם יש גורם אחד המסוגל ללחוץ על הטרור להפסיק את פעולתו זה לחץ עממי על פעיליו ומנהיגיו. זה, למשל, מה שקורה כעת בלבנון. האוכלוסייה האזרחית, ובכללה המגזר השיעי, מפעילה לחץ כבד על החיזבאללה שלא להצית מחדש את העימות הפעיל עם ישראל שיגרור תגובה הרסנית. הסיבה לכך היא שאזרחי לבנון, בני כל

**"מתקפת הנירמול"
בשטחים היא המרכיב
המרכזי באסטרטגיה
המוצעת; היא
צריכה לכלול כמה כיווני
פעולה אשר ייושמו כמקשה
אחת ובנחישות**

העדות, החלו ליהנות בשנים האחרונות מתהליך הנורמליזציה והשיקום, שהואץ בלבנון אחרי שישראל נסוגה מדרום לבנון. נסראללה נאלץ לתת מקום מרכזי ללחץ הזה במערכת השיקולים והאילוצים המכתיבים את פעילות ארגונו. לכן מצמצם החיזבאללה את פעילותו נגד ישראל למינימום ההכרחי להצדקת קיומו כארגון מזוין על אדמת לבנון.

יש מי שיטען שאי-אפשר ליצור ניגוד אינטרסים דומה בין האוכלוסייה הפלסטינית לבין ארגוני הטרור הפועלים מתוכה בלי שישראל תיסוג כליל מהשטחים שכבשה ב-1967, אולי אפילו לגבולות

החלוקה. טענה זו מתעלמת מן המצוקה הכלכלית, החברתית, הפסיכולוגית והתברואתית שנוצרה בשטחים ביותר משלוש שנות האינתיפאדה. המצוקה הזו יצרה מצב שבו הציבור הפלסטיני משווע לשינוי מצב בשטחים באופן שישפר מהותית את מצבו הכלכלי ואת איכות חייו. לא סתם "הקלות", אלא שינוי מוחשי, כולל, ומדי באיכות החיים ובמצב הכלכלי, שינוי שהפלסטינים ישתכנעו שיש לו סיכוי ברור להמשיך ולהתפתח בעתיד. אם יהיה שינוי כזה, סביר בהחלט שנראה לחץ של הציבור הפלסטיני על גורמי הטרור. במונחים אופרטיביים מדובר במהלך כולל ואינטנסיבי שאפשר לכנותו **"מתקפת נירמול" בשטחים**.

"מתקפה" זו היא הלז של האסטרטגיה המוצעת; היא צריכה לכלול כמה כיווני פעולה אשר ייושמו כמקשה אחת ובנחישות:

1. השקעה מסיבית בצעדים כלכליים מהירים, מהם ביוזמה ובמימון ישראליים ורובם במימון ובפיקוח בינלאומי, שיקטינו את האבטלה, יעלו את הכנסות תושבי השטחים וישפרו את איכות חייהם: פארקי-תעשייה על קו התפר, תחנות חשמל, פרויקטים של בנייה ושיכון, פרויקטים של חקלאות מתועשת, סלילת כבישים פיתוח מקורות מים וסיוע רפואי לשיפור מצב התברואה בשטחים. מיני "תכנית מרשל" זו תתבצע בכל תנאי כמקשה אחת ובהיקף הנרחב ביותר האפשרי למן הרגע שבו תופעל. הכספים לביצועה יגויסו בזירה הבינלאומית וההשקעות בשטח יבוצעו ישירות בידי ארגוני סיוע בינלאומיים בעזרת מה שנשאר ממנגנוני הרשות הפלסטינית. סביר להניח שככל שההשקעה בשיפור מצב התעסוקה וההכנסות בשטחים תהייה גדולה ומהירה

יותר, כך יגדל מספר היוצאים ממעגל האלימות.

2. הסרה כמעט מוחלטת של הגבלות התנועה בשטחים וביטול הרוב המכריע של המחסומים. המחסומים הקבועים המעטים שיישארו בנקודות קריטיות ייבנו מחדש על סמך הניסיון שנצבר, כדי ליעל את פעולתם ולהקל על העוברים בהם. תהיה חלוקת עבודה ברורה בין בודקים למאבטחים. מספר הבודקים יוגדל והם יהיו אזרחים שיעברו קורסים מיוחדים בנושא. צריכות גם להיות הנחיות חד-משמעיות להימנע מפגיעה בכבוד העוברים ומ"טרטור" מיותר. בנוסף, בצירים מועדים לפיגוע תהיה הפרדה צודקת, לפי שעות, בין תנועת פלסטינים לתנועת ישראלים.

3. שחרור אסירים ועצירים פלסטינים ממתקני כליאה, אבל לא במחוות חד-פעמיות שבכל אחת מהן משוחררים בבת-אחת מאות אסירים ביטחוניים, כמו עד עתה. רישומם של שחרורים אלה הוא חד-פעמי וכמעט שאין להם השפעה על מפלס הפיגועים. במקום זה יתבצע שחרור האסירים בתהליך אינדיוידואלי-פרטני, שבו תדון מעין "ועדת שחרורים" בכל אסיר ואסיר. בוועדה הזו יהיו גם נציגים של הרשות הפלסטינית ובכך תתרום ישראל לחיזוק מעמדה של הרשות וליצירת אינטרסים משותפים בינה לבין ישראל. בין הקריטריונים לשחרור אסירים – הפסקת פעולות הטרור של הארגון או של הקבוצה המזוינת שאליה הוא משתייך, באזור מגוריו. אפשר להפעיל קריטריונים נוספים מאותו סוג ולאותה מטרה – יצירת תמריץ חיובי להפסקת פיגועים. אם תוך כדי תהליך השחרורים יתרחש פיגוע טרור קטלני יופסק התהליך כליל למשך פרק זמן שייקבע. גם

אחרי שיתחדש התהליך יושעה הדיון בעניינם של אסירים פלסטינים מאותו אזור שממנו יצא הפיגוע. זהו הצעד היחיד לשיפור מצבה של האוכלוסייה הפלסטינית שיהיה מותנה בהפסקת פיגועים.

4. יציאת צה"ל מערים ומיישובים פלסטיניים, הסרת הסגרים הקבועים ופירוק "הגדר הכפולה".

5. לא תהיה הורדת התנחלויות כדי שהאלימות הפלסטינית לא תוכל לרשום הישג לעצמה, אבל צה"ל יאכוף הפסקה

הפעלת הכוח הצבאי במלוא העוצמה בקרב אוכלוסייה אזרחית, גורמת לפגיעה בחפים מפשע ומגבירה את המוטיבציה של האוכלוסייה הלא-לוחמת לתמוך בטרור ובפעילותו

מוחלטת של פעילות המתנחלים מוחץ לתחומי היישובים: זו המכוונת לתפוס שטחים נוספים, לבצע מעשי נקם ופגיעה במקורות הפרנסה של הפלסטינים. כן יפורקו כל המאחזים, המאוישים והלא-מאוישים, שהוקמו בשנתיים האחרונות. מעשה זה יאותת לפלסטינים שמדינת ישראל רצינית בכוונתה לשאת ולתת עִמָם על הסדר מדיני. 6. סיוע ישראלי עקיף ושקט לשיקום כושר פעולתה, מעמדה ויוקרתה של הרשות הפלסטינית תוך ייבוש איטי של ערפאת. צריך לזכור שבכל מקרה ובכל תנאי עדיף שהגורם שיעמוד מולנו יהיה הרשות הפלסטינית, שהפת"ח הפוליטי ומנגנוני

הביטחון הם בסיס הכוח שלה ולא הארגונים האיסלאמיים והקבוצות המזוינות המקומיות. לכן צריך לנהל את המגעים הדרושים ליישום "מתקפת הנירמול" אך ורק עם נציגי הרשות (חוץ מערפאת). בכירים ישראלים צריכים להימנע מהתבטאויות פומביות הפוגעות בכבודם ובסמכותם של מנהיגי הפלסטינים ולהפסיק את האיומים על ערפאת. אלה רק מחזקים את מעמדו.

7. 'יבוש' פיננסי של הטרור והדעווה כדי להקטין את השפעת החמאס והג'יהאד האיסלאמי ולחזק את הרשות הפלסטינית. בלי הכספים והתרומות מחו"ל תחלש ה"דעווה" והקבוצות המזוינות יתקשו לגייס אמצעים ואנשים לפיגועים. לכן צריכים המוסד, השב"כ ומשטרת ישראל להפעיל יחידות מיוחדות שתפקידן ותחום התמחותן העיקריים יהיה לעקוב אחרי גיוס התרומות בחו"ל וללירט את העברת הכספים לשטחים. נחוצים גם חקיקה מתאימה של הכנסת והגברת שיתוף הפעולה עם גורמים בין לאומיים הלוחמים בפשיעה ובטרור. במקביל יפעיל משרד החוץ מאמץ דיפלומטי מרוכז כדי להכביד על החמאס והג'יהאד לגייס תרומות במדינות המערב באמצעות קרנות צדקה אסלאמיות. הזירה הבין לאומית 'בשלה' לכך בעקבות הדוגמה שנותן הממשל האמריקני.

במטה הכללי של צה"ל יש לא מעט אלופים ובהם הרמטכ"ל, משה יעלון, המצדדים בעיקרון הגלום ב"מתקפת הנירמול" המוצעת כאן. אולם כשביקשו להקל את הלחץ על הפלסטינים בתקופת ה"הודנה" הראשונה כפה עליהם שר הביטחון, שאול מופז, מינון קמצני של הקלות, מה שמנע אפקט מצטבר ממשי. ההפוגה היא נכשלה גם משום שהייתה בת

ערובה של הטרור ושל הסיכולים הממוקדים. יישומה בשטח נפסק אוטומטית ברגע שבוצע פיגוע או כשסיכול ממוקד גרם לעלייה במוטיבציה לפגע ועקב כך גברו ההתרעות. לפיכך נחוץ גם שינוי בשיטות הלחימה של צה"ל.

ב. לחימה נקודתית שתמזער את הפגיעה באוכלוסייה הפלשתינית הלא-לוחמת

את הצלחותיו, שהן תודעתיות בעיקרן, נוחל הטרור דווקא משום שהוא כופה מלחמה א-סימטרית על כוח צבאי רב-עוצמה הניצב מולו. הפעלת הכוח הצבאי במלוא העוצמה בקרב אוכלוסייה אזרחית גורמת לפגיעה בחפים מפשע ומגבירה את המוטיבציה של האוכלוסייה הלא-לוחמת לתמוך בטרור ובפעילותו. היא גם מאפשרת לפלסטינים לזכות בהישגים תודעתיים ותעמולתיים מצטברים ברחוב הפלסטיני ובדעת הקהל העולמית.

כדי לשבור מעגל קסמים זה צריכה ישראל להפוך את המלחמה הא-סימטרית לסימטרית. במקום מבצעים צבאיים רחבי היקף ונוכחות קבועה ביישובי הפלשתינים – פעילות פרטנית התפורה למידותיו של כל אחד ממרכיבי האיום הכוללת שלושה תחומי פעילות:

1. סיכול התקפי נקודתי מוכוון מודיעין המופעל מתוך כוונה מוצהרת להימנע מפגיעה סביבתית;
2. מערך הכלה, בלימה ויירוט על קו התפר, המבוסס על מערכת מכשול (גדר הפרדה ביטחונית), חיישנים וכוחות יירוט ניידים באוויר ועל הקרקע;
3. פעילות מונעת מכל הסוגים על צירי התנועה בשטחים ובציודים.

בהתאם לתפיסה זו יש להסיר לחלוטין את הסגרים הממושכים על יישובים פלסטיניים ואת כליאת תושביהם בתוך "הגדר הכפולה", זו המקבילה לגדר ההפרדה. אמצעי דרקוני זה, המעורר תסכול, שגאה וזעם אצל הפלסטינים הלא-לוחמים, ממילא אינו עוצר מחבלים חדורי מוטיבציה. הניסיון שסוכל לפיגוע ההתאבדות בראש העין הוכיח שהחוליה שעמדה לבצעו (ובה גם אם לשבעה ילדים שנשאה את חגורת הנפץ) לא התקשתה לצאת משכם הנתונה בסגר. מה

**במסגרת "מתקפת נירמול"
חייבים השיקול המבצעי,
והוראות הפתיחה באש,
להיות כפופים לשיקול
האסטרטגי הכללי,
המכתיב איפוק**

שעצר את החוליה הייתה הפעלה מסיבית של המערך המשטרתי בתחומי הקו הירוק. הסגרים ושהיית הקבע של צה"ל בערים הפלסטיניות מעניקים אמנם יתרונות רבים בתחום איסוף המודיעין, מניעת ההכנות לפיגועים ועיכוב יציאת מפגעים, אולם לשב"כ יש היום די מקורות אנושיים, אמצעי איסוף טכנולוגיים ושיטות פעולה המאפשרות לו לאסוף מודיעין טוב גם בלי לשהות בערים דרך קבע – והצלחותיו ברצועת עזה מוכיחות זאת. במקרה שנוצרת בעיה ביישוב מסוים שממנו יוצאים או עומדים לצאת פיגועים רבים, אפשר להיכנס אליו ולהטיל עליו סגר, אבל למשך פרק זמן

מוגבל – שניים עד שלושה שבועות לכל היותר. זה בערך פרק הזמן שלוקח לפעילי הטרור המקומיים להתרגל לנוכחות הצבאית ולפתח נתיבי יציאה ושיטות פעולה עוקפי צה"ל.

עשרות המחסומים הקבועים בגדה וניתוק הצירים הראשיים ברצועת עזה הם אמצעי גורף נוסף שמפעיל צה"ל, המגביר את התמיכה האזרחית בארגוני הטרור ואת הגינוי לישראל בעולם. לפיכך יש להסיר ולהחליפם במערך חדש ובו מחסומים קבועים ספורים בנקודות קריטיות ומערך נייד מעובה של סיורים, מארבים, מחסומי פתע, וסיורים מסוערים, למניעת טרור על צירי התנועה בשטחים. את המחסומים הקבועים צריך לבנות ולאיש מחדש באופן שיקל ויאזן מעבר בטוח של פלסטינים ושל סחורות של פלסטינים.

יש להפסיק לחלוטין את הענישה הקולקטיבית, כמו "חישוף" צמחיה ומטעים והריסת בתים. הניסיון שנצבר בתקופה האחרונה מראה שאמצעים אלה איבדו את האפקט המרתיע שהיה להם בתחילת האינתיפאדה, בין השאר משום שבעלי הרכוש שניזוק זוכים לפיצוי מהיר ונדיב שמקורו בחו"ל. היום פועלים אמצעים אלה כבומרנג בכך שהם מייצרים מוטיבציה פלסטינית עוינת ודעת קהל עולמית נגד ישראל.

השב"כ וצה"ל יבצעו פעילות סיכול התקפית נקודתית מכל הסוגים, המבוססת על מודיעין איכותי, יחידות מיומנות וטכנולוגיה צבאית מתקדמת. הפעילות הזו תתבצע במיון נמוך ככל האפשר, רק למטרת מעצר מפגעים ושולחיהם הישירים, או פגיעה פיזית בהם, ורק כשיש בידי המתכננים מודיעין מהימן.

עד היום היו מקרים רבים שבהם בוצעו סיכולים ממוקדים לא מתוך שיקול של מניעת פיגועים שהיו קרובים לביצוע, אלא מפני שנזכרה "הזדמנות מודיעינית-מבצעית" לחסל סייען או פעיל טרור המוכר היטב לשב"כ. כשתופעל "מתקפת נירמול" חייבים השיקול המבצעי, והוראות הפתיחה באש, להיות כפופים לשיקול האסטרטגי הכללי, המכתיב איפוק. מאותו שיקול יש לוותר על סיכול ממוקד אם ביצועו עלול לפגוע באוכלוסייה פלסטינית לא-לוחמת. יוצא מכלל זה הוא מקרה של התרעה ממוקדת ואמינה על פיגוע המוני, שהדרך היחידה למונעו היא באמצעות סיכול ממוקד. גם אז יש לנקוט את כל האמצעים שימנעו פגיעה באזרחים לא-לוחמים או ימזערו אותה. על מסירה של ערים לשליטת הרשות הפלסטינית והפסקה מוחלטת, בהסכם, של הסיכולים הממוקדים ידובר רק בשלב השני של הפעלת התכנית. אם וכאשר יהיה בצד הפלסטיני גורם שיהיה מסוגל לקחת אחריות לביטחון ולתהליך השיקום.

ג. תגבור מערך ההתגוננות האזרחית מפני טרור

פיגועי טרור רבים נמנעו בזכות נוכחות מאבטחים או אזרחים ערניים בזירת היעד. כלי הרכב הממוגנים הצילו חיים של מאות שהיו עלולים להיהרג בפיגועים. גם גדר ההפרדה הביטחונית כבר הוכיחה את עצמה במניעת פיגועים. אלה הנחילו לטרור כישלונות נקודתיים שבהצטברם לאורך זמן יצרו אפקט מרתיע. הניסיון מוכיח שהמחבל יהסס לפגוע ויחזור על עקבותיו כשהוא נוכח שלא יוכל להשיג את האפקט הרצחני. אפשר לכוונת זאת 'הרתעה סבילה' שהיא יעילה לא פחות מהרתעה המושגת באמצעים

התקפיים כיוון שהיא מחבלת במוראל ובמוטיבציה של הטרוריסטים ומעלה את רף המאמץ וההכנות הנדרשים לביצוע פיגוע. לכן צריכה ממשלת ישראל בסיוע אמריקני להגדיל בצורה ניכרת את המימון ואת משאבי האנוש המושקעים בהתגוננות ובמיגון אזרחיים בישראל ובשטחים. זה כולל מאבטחים, פיתוח חיישנים לאיתור חומרי נפץ, מיגון כלי רכב ותגבור חליפות המיגון של הישובים בשטחים. בין אמצעי ההתגוננות וההבטחה נועד מקום מרכזי

על הקברניטים המדיניים להבהיר למפקדי זרועות הביטחון, ש"מתקפת הנירמול" האזרחית חייבת להתבצע במקביל ובאותה דבקות במשימה שבה מתבצעים המהלכים הצבאיים

לגדר ביטחון לאומית שתמנע חדירה של מפגעים ומכוניות תופת מהגדה לשטח ישראל. מדובר בגדר שתעבור בתוואי המוכתב משיקולי ביטחון בלבד. הגדר ההולכת ומוקמת כעת בתוואי שקבעה הממשלה אינה גדר ביטחון אלא גדר סיפוח פוליטית. עצם הקמתה בתוואי הנוכחי, היעדר מעברים מוסדרים, ובייחוד המכלאות שהיא יוצרת סביב כפרים וערים פלסטיניות, מגבירים את המוטיבציה של הפלסטינים לנקום בישראל ולהקיז את דמם של אזרחיה. התוואי הזה קשה להגנה ומחייב הצבת כמות כפולה של יחידות ואמצעי אתרעה כדי להגן עליו. התוואי הזה גם מעורר התנגדות

אמריקנית, שתלך ותגבר, ומבודד את ישראל בזירה הבינלאומית. אפשר לקבוע, שתוואי הגדר שאישרה הממשלה מזיק לביטחון מדינת ישראל ואזרחיה בטווח הארוך יותר משהוא תורם להגנתם בהווה.

ד. כרסום בלגיטימציה שמעניקה דעת הקהל הפלסטינית לטרור

בשנת 1996, אחרי גל הפיגועים הגדול שזים החמאס (בתגובה על חיסולו של ה"מהנדס" יחיא עייש), חל כרסום בלגיטימציה שהעניקה דעת הקהל הפלסטינית לטרור. ערפאת, אחרי שספג נזיפה קשה מקלינטון, לא רק שהורה לעצור פעילים מרכזיים של הארגון ולהחליף דרשנים במסגדים, הוא גם דאג שברחוב הפלסטיני יידעו ויאמינו שהחמאס פועל בשליחות האיראנים ובמימנם כדי ליצור כאוס בשטחים. מטרת ה'פאודה' הסבירו ערפאת ודובריו, היא לטרפד הקמת מדינה פלסטינית מודרנית וחילונית בהנהגת הפתח ובהתאם להסכמי אוסלו, ולסלול את הדרך למדינת הלכה אסלאמית פלסטינית שתהיה גרורה של איראן. התעמולה הזו והאמצעים הנלווים לה היו כה יעילים עד שהחמאס נאלץ, בלחץ הרחוב הפלסטיני, להפסיק מיד את הפיגועים. הוא חידש אותם רק שנה אחר-כך כשערפאת קרץ למנהיגיו ונתן להם "אור ירוק" (פיגוע א-פרופו).

לישראל אין השפעה על תושבי השטחים כמו שיש לערפאת; אבל היינו מסוגלים להשפיע על עמדותיהם לפחות כמו מצרים או ירדן לו רק השכילה ישראל לנצל את המגע הישיר היומיומי בין ישראלים לפלסטינים ברמת השטח, את העובדה שרבים מאתנו מדברים בשפתם ומכירים את דתם ותרבותם, ואת נכונותן של רשתות

הטלוויזיה הערבית בלוויין לשדר ראיונות עם אישים ישראלים.

לשם כך צריך לקום מערך הסברה/תעמולה ישראלי שיעביר את מסריה של ישראל בכל אמצעי זמין ובכלל זה שידורי טלוויזיה ורדיו ייעודיים, שיהיו מכוונים בלעדית לאוזן הפלסטינית וינסו בצורה ממוקדת ומפורטת לשנות את עמדות הציבור הפלסטיני.

כדי שהאסטרטגיה החדשה תופעל כהלכה ותשא תוצאות, חייבים להתמלא שלשה תנאי יסוד:

התנאי הראשון – שהדרג המדיני יהיה מתואם לחלוטין עם זרועות הביטחון. על הקברניטים המדיניים להבהיר למפקדי זרועות הביטחון, ש"מתקפת הנירמול" האזרחית חייבת להתבצע במקביל ובאותה דבקות במשימה ונחישות שבה מתבצעים המהלכים הצבאיים. המסר הזה חייב לחלחל עד לאחרון החיילים.

התנאי השני הוא, שמהלכי הנורמליזציה לא יהפכו לבני ערובה של הטרור. אסור שכל

פיגוע מזדמן יגרום להפסקתם לפני שהספיקו לשאת פרי. דרישה זו קשה במיוחד לקברניטים הפוליטיים בישראל שעלולים לשלם מחיר פוליטי יקר אם הציבור, הנסער בעקבות פיגוע רצחני, לא יבוא על סיפוקו באמצעות "תגובה הולמת". האמצעי הטוב ביותר להתגבר על קושי זה הוא הסברה מקדימה.

לפני שתופעל האסטרטגיה החדשה צריכים המנהיגים להבהיר לציבור את יעדיה ואת הרציונל שלה. הם חייבים גם להבהיר את הנזק ארוך-הטווח שגורמות תגובות ענישה ראוותניות וחסרות ערך סיכולי, שנועדו לתת סיפוק מְדִי לציבור הישראלי הזועם. אלה, במקום לדכא את הטרור, רק מגבירות את המוטיבציה לביצועו. רוב הציבור הישראלי, שצבר ניסיון רב בשנות האינתיפאדה הקשות, בשל עתה לקלוט מסרים אלה ולהבין אותם. ראוי להזכיר בהקשר זה: דעת הקהל הישראלית ספגה נסיגה משפילה מלבנון, כנראה מפני שברק הודיע זמן רב מראש על כוונתו ומשום שיצר

תקווה שנסיגה מלבנון תביא לשקט בגבול הצפון. ברור עם זאת שאי-אפשר להפעיל את האסטרטגיה הביטחונית החדשה בתקופה שבה פיגוע רודף פיגוע. העיתוי המתאים להפעלתה הוא כאשר מובחנת ירידה יחסית אבל ברורה לאורך שבועות במספר הפיגועים וההתרעות.

תנאי שלישי הוא, שהאסטרטגיה תיושם מִקֵּד, בלי להתנות אותה ברפורמה בהנהגה הפלסטינית ובפירוק תשתיות הטרור. הרשות הפלסטינית, אפילו תרצה, אינה מסוגלת לעמוד בדרישות אלה. זו בדיוק הסיבה שבגללה נחוצה אסטרטגיה שתביא להפסקת אש דה-פקטו, אבל יציבה, באמצעות לחץ על גורמי הטרור שיפעילו הרחוב הפלסטיני, ההנהגה הפלסטינית הקיימת ומדינות ערביות.

כשהיקף פיגועי הטרור וההתרעות יִרְדוּ לרמה נמוכה בעשרות אחוזים מכפי שהיא היום, תגיע שעתן של הנהגות שני העמים, בסיוע אמריקני ובינלאומי, לפתוח משא ומתן על הסדר קבע מדיני.